## ДІЙОВІ ОСОБИ:

Адвокат Гельмар.
Нора — його дружина.
Доктор Ранк.
Фру Лінде.
Приватний повірений Крогстад.
Троє маленьких дітей Гельмарів.
Ганна-Марія — нянька в Гельмарів.
Покоївка.
Посланець.
Дія відбувається у квартирі в Гельмарів.

## ДІЯ ПЕРША

Захисна кімната, споряджена зі смаком, але без розкошів. Праворуч, у глибині сцени, двері в передпокій. Другі двері, ліворуч, — у кабінет Гельмарів. Між цими двома дверима стоїть рояль. На лівій стіні, посередині дверей, ближче до авансцени, — вікно. Недалеко від нього круглий стіл, крісла й невеличка канапа. На правій стіні, у глибині, — двері, ближче до авансцени кахльова груба. Перед нею двоє крісел і крісло-гойдалка. Між грубою й дверима невеличкий столик. На стінах гравюри, полички з порцеляновими та іншими дрібними прикрасами. Невеличка шафа з книжками в багатих палітурках. На підлозі килим. У грубі горить вогонь. Зимовий день.

У передпокої хтось дзвонить. Через деякий час чути, як відмикають двері.

Весело наспівуючи, у кімнату входить Нора.

Вона вдягнена в пальто, несе силу пакунків і складає їх усі на столі праворуч. Двері в передпокій лишились відчинені, і там видно посланця з ялинкою й кошиком. Він передає їх покоївці, яка відчинила двері.

Нора. Сховайте гарненько ялинку, Олено. Діти не повинні бачити її до вечора. Ми перше її прикрасимо. *(Звертається до посланця, виймаючи гаманця.)* Скільки?

Посланець. П'ятдесят ере.

Нора. Ось вам корона. Ні... то хай буде вам. *(Посланець дякує і виходить. Нора замикає за ним двері і, тихо й весело всміхаючись, скидає пальто, потім дістає з кишені торбинку з мигдалевими сухарцями, виймає сухарці і їсть. Тоді обережно підходить до дверей у чоловікову кімнату й слухає.)* Так, він удома. *(Знову наспівує і йде до столу праворуч.)*

Гельмар *(з кабінету).*
Хто це там, жайворонок мій щебече?

Нора. Еге, він. *(Розгортає деякі пакунки.)*

Гельмар. Білочка знову підскакує?

Нора. Еге.

Гельмар. Коли ж це білочка повернулася додому?

Нора. Щойно. *(Суне торбинку із сухарцями в кишеню і витирає губи.)* Іди сюди, Торвальде, подивися, що я накупила.

Гельмар. Не заважай. *(Трохи згодом відчиняє двері й виглядає з пером у руці.)* Накупила, кажеш? Оце все? Виходить, що маленька пташина літала й знову розтринькувала гроші?

Нора. Але ж, Торвальде, цього року ми можемо дозволити собі дещо. Це перше Різдво, що нам не треба дуже скупувати.

Гельмар. Але й марнувати гроші не дуже-то можна.

Нора. Можна, Торвальде. Крихотку можна й помарнувати. Правда? Маленьку, малесеньку крихотку тільки. Ти ж тепер маєш велику платню. І будеш заробляти силу-силенну грошей.

Гельмар. Так, але тільки з нового року, а на платню доведеться чекати цілих три місяці.

Нора. Дурниця… Тим часом можна позичити.

Гельмар. Норо! *(Підходить до неї і жартома бере за вухо.)* І знову та твоя легковажність. Ну позичив я сьогодні, скажімо, тисячу корон; ти їх розвіяла святами, а ввечері проти нового року мені на голову впала цегли-на, і я вмер…

Нора *(затуляє йому рукою рота).*
Фе! Нащо говорити такі страшні речі!

Гельмар. Але ж припусти, що так трапилося, — що тоді?



Нора. Коли б справді сталося таке страхіття, то хіба не все одно було б, чи є в мене борг, чи нема?

Гельмар. А ті люди, що мені позичили?

Нора. Вони? Та хто ж би це мав за них думати? Це ж сторонні люди!

Гельмар. Норо, Норо, жінка ти єси! Але без жартів, Норо, ти знаєш мою думку про це — ніяких боргів! І ніякісіньких позик! Коли родинне огнище збудоване на боргах та позиках, то не почувається в ньому ані тепла, ані волі, ані краси. Ми з тобою відважно трималися аж досі, викрепімо ж іще короткий час.

Нора *(відходить до печі).*
Гаразд, як хочеш, Торвальде.

Гельмар *(іде за нею).*
Так, так! Але ж маленький співочий жайворонок нехай не спускає крилець. Нехай не сумує моя білочка. *(Виймає гаманця.)* Норо, як тобі здається, що тут у мене є?

Нора *(швиденько обертається).*
Гроші!

Гельмар. Ось глянь! *(Дає їй кілька асигнацій.)* Господи, хіба я не знаю, що на Різдво багато дечого треба купити.

Нора *(лічить).*
Десять, — двадцять, — тридцять, — сорок. О, дякую, дуже дякую, Торвальде. Це мені надовго стане.

Гельмар. Сподіваюся, Норо.

Нора. Авжеж. Я вже обійдуся. Ось ходи сюди, я покажу тобі, що я купила. І все так дешево! Глянь! — Ось новеньке вбраннячко Іварові, і шабля теж для нього. Бобові — кінь і труба. А це — лялька і ляльчине ліжечко для Еммі, простенькі — усе одно пошматує і потрощить зараз же. А ось матерія на сукню й хустка для служниць; старій Ганні-Марії варто було б іще чогось.

Гельмар. А в тому пакункові що?

Нора *(скрикує)*.
О, цього ти, Торвальде, не побачиш до вечора!

Гельмар. Добре, добре! А тепер скажи мені, моя маленька марнотратнице, що ти купила для себе самої?

Нора. Для себе? Я ніколи про це не думаю.

Гельмар. Ну звичайно, не думаєш. Але скажи мені зараз, чого б тобі могло найбільше забажатись?

Нора. Бігме, я не знаю. А втім, слухай, Торвальде…

Гельмар. Ну?

Нора *(перебираючи в нього ґудзики й не дивлячись йому в очі)*.
Коли ти хочеш подарувати мені що-небудь, то… може б… ти міг би…

Гельмар. Ну, ну — кажи!

Нора. Ти міг би дати мені грошей, Торвальде, стільки, скільки ти гадав витратити на це. Потім, цими днями, я б і купила собі що-небудь.

Гельмар. Але ж послухай, Норо…

Нора. Любий Торвальде, зроби це для мене, дуже прошу тебе. Я поклала б їх у гарненьку золоту паперову торбинку й повісила б на ялинку. Це було б так весело.

Гельмар. А як прозивають тих пташечок, що марнують гроші?

Нора. Знаю, знаю, пташками-марнотратницями. Так, так. Але, Торвальде, зроби так, як я прошу. У мене буде час гарненько обміркувати, що мені найпотрібніше, хіба ж це не розумно? Як ти скажеш?

Гельмар. Ну звичайно, дуже мудро, тобто коли б ти справді могла приховати ці гроші й дійсно купити собі що-небудь за них. Але вони вийдуть у тебе на безліч хатніх дрібниць, і мені знову доведеться вивертати гаманця.



Нора. Ну Торвальде…

Гельмар. Заперечувати цього не можна, моя люба. *(Обіймає її.)* Пташка-марнотратниця — чарівне створіння, але їй треба силу грошей. Просто неймовірно, як дорого коштує чоловікові така пташинка.

Нора. Ой, як ти можеш так казати! Я ж справді заощаджую як можна.

Гельмар *(усміхаючись)*.
Авжеж, свята правда, як тільки можеш, але річ у тому, що ти зовсім не можеш.

Нора *(весело всміхаючись, наспівуючи)*.
Коли б ти, Торвальде, знав, скільки є в жайворонків та в білочок завжди видатків!

Гельмар. Ти в мене дивна дитина. Усі сили покладаєш, щоб добути грошей. А добудеш — то враз якось вони в тебе вислизнули поміж пальців. Ти навіть не знаєш, на що ти їх витратила. Ну що ж, доводиться брати тебе такою, яка ти є. Це вже, мабуть, у крові. Щось подібне до спадковости.

Нора. О, багато дечого з батькової вдачі я хотіла б мати в спадковість!

Гельмар. А я не хотів би, щоб ти була іншою, мій ніжний жайвороночку… Але слухай — мені щось видається, ніби ти маєш якийсь… ну як би це сказати… непевний вигляд чи що.

Нора. Я?

Гельмар. Ну звичайно, ти. А глянь-но мені просто у вічі.

Нора *(дивиться на нього)*.
Ну?

Гельмар *(свариться на неї пальцем)*.
Ласуха, не ласувала хіба сьогодні в місті?

Нора. Та ні! Як це тобі могло спасти на думку?

Гельмар. Ласунка справді не забігала сьогодні крадькома в цукерню?

Нора. Та справді ж бо ні, Торвальде…

Гельмар. І не скубнула крихотку чогось солоденького?

Нора. Та ні ж бо, ні!

Гельмар. І не гризнула одного-другого сухарця мигдалевого?

Нора. Та запевняю ж тебе, що ні!

Гельмар. Ну, ну. Я жартую, звичайно.

Нора *(іде до столу праворуч).*

Мені навіть і на думку не спаде зробити що-небудь таке, чого б ти не хотів.

Гельмар. Ні, я, звісна річ, знаю це, ну і ти ж дала мені слово… *(Підходить до неї.)* Ну ховай свої маленькі різдвяні таємниці, моя люба, сподіваюся, що ввечері ми їх побачимо.

Нора. Ти запросив доктора Ранка?

Гельмар. Ні, але ж це й не потрібно зовсім. Ясно, що він обідає з нами. А втім, я ще скажу йому. Він зайде незабаром. Я замовив доброго вина. Ти не уявляєш собі, Норо, як мене тішить сьогоднішній вечір.

Нора. Мене також. А дітям як буде весело, Торвальде!

Гельмар. Страшенно приємно знати, що нарешті добувся певного становища і маєш добрі засоби до життя. Велика насолода навіть від думки про це. Чи неправда?

Нора. Правда, це чудово!

Гельмар. А пам'ятаєш ти торішнє Різдво? Цілих три тижні перед святами ти щовечора замикалася в себе до пізньої ночі й мудрувала всякі розкішні прикраси на ялинку, щоб вразити нас! Ніколи в житті не доводилось мені так нудитись, як тоді.

Нора. А я зовсім не нудилась.



Гельмар *(усміхаючись).*

Але наслідки вийшли досить таки мізерні.

Нора. Тобі знову кортить подратуватися зі мною. Хіба ж я винна, що кішка влізла в кімнату й пошматувала всі прикраси?

Гельмар. Ну звичайно, моя бідненька Норочко. Ти мала найкращі наміри втішити нас, а це найголовніше. Але як добре, що цей скрутний час минув!

Нора. О, це справді чудово!

Гельмар. Тепер мені вже не треба нудьгувати на самоті, а тобі надвереджувати свої кохані вічки й чудові, виточені рученята.

Нора *(плеще в долоні).*

Правда ж, Торвальде, як чудесно, що цього більше не треба? Навіть слухати приємно! *(Бере його під руку.)* Я хочу тобі сказати, як, на мою думку, нам варто було б улаштуватися, Торвальде, після свят. *(Дзвінок у передпокої.)* О, дзвонять. *(Прибирає в кімнаті.)* Хтось іде. Ото нудота!

Гельмар. Пам'ятай, що для відвідувачів мене нема вдома.

Покоївка *(на порозі передпокою).*

Фру, вас хоче бачити незнайома пані.

Нора. Проси її сюди.

Покоївка *(до Гельмара).*

І доктор також прийшов.

Гельмар. Просто до мене пішов?

Покоївка. Авжеж, туди.

Гельмар іде до себе в кабінет. У кімнату входить фру Лінде, у подорожній сукні. Покоївка зачиняє за нею двері.

Фру Лінде *(сумна й зніяковіла).*

Доброго здоров'я, Норо.